

Bali János

La notte

(2018)

Barokk fogású f' altfurulyára.

A darab hat részből áll (**A, B, C, D, E, F**); sorrendjük tetszőleges. Érdekes szétvágni a kottát az ollóval jelzett szaggatott vonalak mentén, és gyakorlás során, a forma keresésekor rakosgatni, és csak amikor már véglegesnek tűnik a sorrend, akkor összeragasztani. Előadáskor az egyes részeket *attacca*, tempóban maradva, a legcsekélyebb megállás nélkül kell összefűzni. Az egész darabban a negyedkotta egy másodperc hosszúságú (= MM60); a teljes előadási idő így nagyjából két és fél perc.

A **D** rész egy tíz másodperces szakaszt és a teljes **E** részt (húsz másodperc) a játékosnak kell megkomponálnia, akár a darabban szereplő anyagok felhasználásával, akár saját ötletekből: eklektikus stílusa folytán a darab bármit elbír. Furulyá(ko)n és a játékos által kiadott hangokon (ének, 'beatbox', tapsolás, dobogás) kívül más hangszert vagy elektronikát ne használjunk. Hangszeres színházi elemek (mozgás, beszéd) lehetnek benne.

A furulya középkori eredetű angol neve (recorder) a latin recordor = 'emlékszik', 'felidéz' igéből származik; ennek megfelelően a darab tele van konkrét hangesemények felidézett és lejegyzett emlékeivel (baglyok, tücskök, távoli szórakozóhely ócska sláger-foszlányai, harangok, stb): szépen kell szólnia.

Jelmagyarázat

A fogások jelölésénél 0 a hüvelyklyuk (\emptyset = félig nyitva), 123 a bal, 4567 a jobbkez ujjai, a mutatóujjtól számolva.

A kottafejek közti görbe vonalak *glissandó*kat jelölnek, és mutatják a glissando terjedelmét és alakját. A glissando a hang elmozdulását követi végig, tartama az előtte álló hangba számít bele, nem told be időt a hangok közé. Az A rész végén a hat kis glissando nagyjából kisszekundnyi legyen.

A hangjegyek szárának ferde áthúzásai pergőnyelvet ('Flatterzunge', hosszan ejtett *rrrr...* betű) jelentenek. Vibratót csak ott használjunk, ahol a kotta előírja.

A kottafej feletti vagy alatti kis tömör ék *sputato*, 'köpött nyelv', azaz a szájpadrásnak feszített nyelv kipattintása, ami brutálisan erős hangindítást ad.

A kis karikában végződő decrescendók a hang teljes eltűnéséig ('al niente') való halkítást jelölnek; a hang magassága eközben nem szabad, hogy változzon. Ezt a hüvelyklyuk finom, a légnymás csökkenését lekövető fokozatos nyitásával érhetjük el.

Az **A** rész végén lévő két hosszú, *fisz''*-nek írt hang folytonos bugyborékolás, amit az 1-7 ujjak nagyon gyors, véletlenszerű mozgata ad (0 nyitva!). Úgy állítsuk be a fúváserősséget és az átlagosan letakart lyukak számát, hogy a hangzás állandóan az első és második regiszter határán billegjen.

A **B** rész első sorának közepén lévő labium-glissandónál *c'''* fogása közben a jobb tenyerünket egy-két centiméternyire tesszük az ablakhoz, és a fúváserősség növelésével együtt fokozatosan megmarkoljuk a furulyát, végül teljesen lefedve az ablakot. Az egész folyamatnak egy negyedkotta alatt kell lezajlania. Ha jól csináljuk, magasba emelkedő, kukorékoló hangot kapunk.

A **B** rész közepén az üres gyémánt-fejű három *g'* játszásakor a felső ajkunkat kissé nyissuk ki, a fogsor maradjon eléggé zárt; ekkor fele hang / fele zaj keverék fog szólni.

Hogyan komponáljuk meg a két üres szakaszt?

Bárhogy. De ha más nem jut eszünkbe, elindulásként itt van pár ötlet:

– Vegyünk ki szakaszokat a nyomtatott kottából, és alakítsuk át azokat: változtassuk meg a hangokat vagy a ritmust, vagy fordítsuk meg a motívumokat, írjuk le visszafelé. Kombináljunk össze különféle motívumokat; sorrendjüket meghatározhatjuk akár kockadobással is.

– Folytassuk a közvetlenül előtte álló szakasz zenei anyagát, akár ismétléssel, akár variálással, illetve, írjunk bevezetést a következő szakaszhoz. Vagy épp ellenkezőleg: a darab egy távolabbi helyéről idézzünk.

– Képzeld el a belső hallásunkkal, hogy milyen mozgásformát szeretnénk! Ha az anyag ritmikus, próbáljuk lejegyezni a ritmusát, mintha diktandót oldanánk meg; ha szabad mozgású, akkor vázoljuk fel a dallammozgás irányát, rajzoljuk bele gombócokkal és kis irkafirkákkal a hangos illetve finom eseményeket, s utána keressünk hozzá hangmagasságokat. Azt is lehet, hogy a telefonunkkal felvett bármilyen hanganyagot (nem zenét, hanem az élet hangjait) próbálunk lekottázni.

– Szórjunk néhány apró tárgyat egy nagy papírra, rajzoljuk körül őket, és azt tegyük át kottába; fényképet vagy más rajtot is hangsorozattá alakíthatunk.

– Használhatunk megfelelően átalakított töredékeket kedvenc számainkból is.

– Játsszunk a furulyával, keressünk érdekes hangzásokat, szokatlan megszólaltatási módokat. Ha találunk valamit, próbáljuk fejleszteni, növeszteni.

Bármilyen anyagból indulunk ki, mindig igyekezzünk a darab egészébe illeszteni: távolabbról nézzünk rá, és igazítsunk rajta. Ne akarjunk túl gyorsan elkészülni a kompozícióval: játsszunk, engedjük, hogy jöjjenek az ötletek. Sok vázlatot készítsünk, és gyakran nézzük át őket. Próbáljuk hallásunkkal megérteni azt, ami a papírra került: lehet, hogy jobb, mint amit eredetileg szerettünk volna írni. A kottázásban ne törekedjünk teljességre: csak annyit írjunk le, és csak olyan pontossággal, ami ahhoz elég, hogy mi magunk biztosan előadhassuk belőle a darabot.

Ajánlott irodalom: Bali J.: *Bevezetés az avantgárdba, furulyásoknak* (EMB, 2013)

A

mp *sfz* *mf* molto vibrato senza vibrato *p* sempre

O nyitva; 1234567: random

B

p *mp* *p* sempre *ff* *p* *pp* *p* sempre

labium-glissando

f *p* sempre

3

félig nyitott szájjal

f *p* sempre

C

pp [nagyon távolról, semmibe veszően] *p* *pp* *f* [dühösen]

(átfúvás)

f sempre 3 *pp* *p* *p*

D

f vibrato molto
subito pp [zaklatottan suttogva]
f vibrato molto
 senza vibrato
subito pp [simile]
 9
 [komponáld meg!]

(10")
 [transzponálható]

E

[komponáld meg!]

(20")

F

[multifónikusok]
 1356 12356 01245 03467 013467 / 01346
 3
 alsó szólam: ének
 (gyors nagy glissando a lehető legmélyebb hangtól nagyon magasra)
 labium-vibrato, változó tempóban